

بررسی آگاهی (شناخت) دانشجویان بالینی رشته پزشکی نسبت به رشته تخصصی آنستزیولوژی

دکتر فرهاد صفری

دانشیار گروه بیهوشی و مراقبت‌های ویژه دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

دکتر کامران متقی

دانشیار گروه بیهوشی و مراقبت‌های ویژه دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

دکتر سیدمحمدرضا هاشمیان

دانشیار گروه بیهوشی و مراقبت‌های ویژه دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

دکتر محمدرضا کامران منش

استادیار گروه بیهوشی و مراقبت‌های ویژه دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

دکتر مسعود نشیبی^۱

استادیار گروه بیهوشی و مراقبت‌های ویژه دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

Evaluation of Medical students' insight about Anesthesiology

Farhad Safari, MD

Kamran Mottaghi, MD

Seyed-Mohammadreza Hashemian, MD

Mohammadreza Kamranmanesh, MD

Masoud Nashibi, MD

ABSTRACT

Introduction: Concerning the lack of Anesthesiology rotation for medical students in their clinical education, their knowledge and insight about this specialty is limited. In this study we tried to evaluate the insight of medical students about Anesthesiology.

Materials methods: Medical students in the last two years of their education of six universities in Iran were asked to fill the questionnaire about their objective insight about Anesthesiology and asked them about the main factors for potential postgraduate study in Anesthesiology.

Results: One hundred and eighty two questionnaires returned to researchers. Analysis showed the lack of insight among medical students about Anesthesiology. The most important factor for potential post graduate study of Anesthesiology was financial ones.

^۱. نویسنده مسؤل: masoudnashibi@sbmu.ac.ir

Discussion: Medical students are not familiar with Anesthesiology. They have no insight about the abilities of anesthesiologists and their fields of responsibility. Rotations in during clinical education would potentiate their abilities and improve their insight about this speciality.

Keywords: Education, Knowledge, Anesthesiology

چکیده

مقدمه: با عنایت به عدم وجود دورهٔ چرخشی آنستزیولوژی در دورهٔ بالینی برای بسیاری از دانشجویان پزشکی، آشنایی ایشان با این رشتهٔ تخصصی محدود است. در این مطالعه بر آن شدیم تا به صورت عینی میزان آشنایی دانشجویان با رشتهٔ آنستزیولوژی را مورد بررسی قرار دهیم.

مواد و روش‌ها: دانشجویان رشتهٔ پزشکی سال ششم و هفتم در شش دانشگاه بزرگ کشور مورد ارزیابی با پرسشنامهٔ چند گزینه‌ای قرار گرفتند و آگاهی ایشان نسبت به رشتهٔ آنستزیولوژی و فاکتورهای مهم در میان دانشجویان برای انتخاب احتمالی این رشته در آینده، سنجیده شد.

نتایج: یکصد و هشتاد و دو پرسشنامه گردآوری شد. نتایج به دست آمده آنالیز شد که نشانگر آگاهی ناکافی دانشجویان از این رشته بود. مهم‌ترین فاکتور در میان دانشجویان برای انتخاب احتمالی این رشته تخصصی، درآمد آنها ذکر شد.

بحث و نتیجه‌گیری: دانشجویان پزشکی آگاهی کافی نسبت به رشتهٔ آنستزیولوژی، حیطة فعالیت‌های این رشته، توانمندی‌های متخصصان و مسؤولیت‌های آنان ندارند. برای افزایش آگاهی و ارتقاء توانایی دانشجویان پزشکی، وجود دوره‌های چرخشی در بخش آنستزیولوژی در دورهٔ بالینی می‌تواند بسیار کمک کننده باشد.

کلواژگان: آموزش، آگاهی، آنستزیولوژی

مقدمه

انتخاب رشتهٔ تخصصی برای ادامهٔ تحصیل در مورد دانشجویان پزشکی یکی از دغدغه‌های اصلی این گروه را شامل می‌شود که گاه بسیار تصمیم سختی خواهد بود (۱). داشتن اطلاعات دربارهٔ بازار کار رشته‌های تخصصی، مفید به‌نظر آمدن رشته، داشتن برخورد قبلی با هر رشته و برخورداری از اطلاعات دربارهٔ حیطة فعالیت آن، از فاکتورهایی است که در تصمیم‌گیری دانشجویان برای انتخاب رشته تأثیرگذار است (۲).

انتخاب رشتهٔ تخصصی بدون آگاهی کافی دربارهٔ آن رشته بر پایهٔ تصورات نادرست از آن رشته سبب اتلاف نیروی انسانی و به هدر رفتن منابع انسانی و

مالی می‌گردد که ممکن است تأثیر سوئی بر افراد و جوامع به دنبال داشته باشد (۳). افزون بر این، آموزش نقش مهمی در بالا بردن سطح آگاهی دانشجویان ایفا می‌کند و این آموزش می‌تواند در قالب دوره‌های آموزشی و مواجههٔ مستقیم با این رشته برای دانشجویان بالینی ارایه گردد (۲).

از آنجا که گروه بیهوشی نقش مهمی در کاریکولوم آموزشی دارد و نیز با عنایت به توانایی‌های عملی برجستهٔ رشتهٔ آنستزیولوژی برای دانشجویان، به نظر می‌رسد که گذراندن دورهٔ آموزشی آنستزیولوژی، می‌تواند توانایی‌های علمی و عملی دانشجویان در برخورد با بیماران، به ویژه بیماران بدحال و بحرانی را تقویت نماید؛ لذا مقایسهٔ توانایی

دانشجویان دانشگاه‌هایی که دوره آموزشی آنستزیولوژی را گذرانده‌اند، با دانشجویانی که این دوره را ندیده‌اند، ضروری به نظر می‌آید، که این می‌تواند به نوبه خود در برنامه‌ریزی‌های کلان آموزشی تأثیرگذار باشد (۳). از دیگر سو، برخورد نزدیک با این رشته و آشنایی با چالش‌های کاری می‌تواند رویکرد روشنی را در راستای تصمیم‌گیری برای انتخاب این رشته به عنوان رشته تخصصی به دانشجویان ارایه کند (۴).

مواد و روش‌ها

برای سیصد و پنجاه نفر از شش دانشگاه علوم پزشکی کشور، پرسشنامه ارسال شد. یکصد و هشتاد و دو پرسشنامه پُر و بازگردانده شد. برخی از این دانشگاه‌ها دوره چرخشی آنستزیولوژی برای دانشجویان در نظر گرفته بودند و دانشجویان برخی مهارت‌های عملی و آموزش‌های تئوری و عملی را در بخش می‌دیدند. دانشجویان اقدام به پرکردن برگه‌ها نمودند و آنها را برای پژوهشگران ارسال کردند. پس از گردآوری پرسشنامه‌ها، که پیوست انتهای مقاله است، داده‌ها تحت آنالیز قرار گرفتند. برگه‌های پرسشنامه در انتهای مقاله موجود است. مطالعه موجود یک کار توصیفی بر پایه داده‌های دانشجویان است.

یافته‌ها

از مجموع ۱۸۲ نمونه، ۸۳ نفر مرد و ۹۹ نفر زن بودند. همه افراد مورد پرسش با آنستزیولوژیست‌ها مواجهه داشتند که ۶۰٪ در اتاق عمل، ۱۸٪ در اورژانس، ۳٪ در کلینیک درد و ۱۷٪ هنگام احیاء قلبی ریوی بود. در دانشگاه‌هایی که دوره آموزشی (چرخشی) آنستزیولوژی وجود داشت، ۹۱٪ موارد مواجهه همراه آموزش بود و در مقابل، دانشگاه‌هایی که دوره آموزشی نداشتند، تنها ۵۰٪ موارد با امر آموزش توأم بوده است. نود و دو درصد دانشجویان دانشگاه‌های دارای دوره، طول مدت دستگیری

آنستزیولوژی را می‌دانستند در حالی که در دیگر دانشگاه‌ها، تنها ۵۹٪ از این موضوع آگاه بودند. درباره اهمیت رشته در مقوله درمان، در دانشگاه‌های دارای دوره، ۹۹٪ پرسش‌شوندگان برای رشته آنستزیولوژی نقش مهمی در درمان قایل بودند در حالی که در دیگر دانشگاه‌ها، تنها ۴۷٪ معتقد به چنین نقشی برای آنستزیولوژیست‌ها بودند. ۹۴٪ از مجموع دانشجویان تاکنون از هیچ وبسایتی که مرتبط با آنستزیولوژی باشد، دیدن نکرده بودند. در دانشگاه‌های با دوره آموزشی، تنها ۳۹٪ دانشجویان علاقه‌ای به ادامه تحصیل در آنستزیولوژی را نداشتند در حالی که در دانشگاه‌های بدون دوره، ۸۶٪ پرسش‌شوندگان حاضر به انتخاب این رشته نبودند. عامل مهم در عدم انتخاب این رشته به ترتیب استرس شغلی، درآمد ناکافی و محدود بودن حوزه فعالیت بود. چهل و پنج درصد دانشجویان دانشگاه‌های بدون دوره، حیطة فعالیت رشته را تنها محدود به بیهوش کردن بیماران می‌دانستند که این رقم برای دانشگاه‌های با دوره، تنها ۲٪ بود. نود درصد دانشجویان دانشگاه‌های با دوره آموزشی از وجود رشته‌های فوق تخصصی آنستزیولوژی آگاه بودند و در مقابل در دانشگاه‌های بدون دوره، این میزان به ۵۸٪ کاهش می‌یابد. نود و هفت درصد دانشجویان دانشگاه‌های دارای دوره، آموزش احیاء قلبی ریوی را گذرانده بودند که این رقم در دانشگاه‌های بدون دوره به ۵۳٪ می‌رسید. ۸۷٪ از دانشجویان دانشگاه‌های دارای دوره، احیاء قلبی ریوی را زیر نظر آنستزیولوژیست‌ها گذرانده بودند که در دانشگاه‌های بدون دوره، این رقم به ۴۰٪ کاهش می‌یابد (جدول ۱).

جدول ۱: مقایسه آگاهی دانشجویان دوره دیده (دانشگاه‌های دارای دوره چرخشی آنستزیولوژی) با دانشجویان دوره ندیده (دانشگاه‌های بدون دوره چرخشی آنستزیولوژی)

دانشجویان دوره ندیده	دانشجویان دوره دیده	
٪۵۰	٪۹۱	مواجهه همراه با آموزش
٪۵۹	٪۹۲	آگاهی نسبت به طول مدت دستیاری
٪۴۷	٪۹۹	قابل بودن نقش درمانی برای آنستزیولوژیست
٪۸۶/۷	٪۳۹	عدم علاقه به انتخاب رشته
٪۴۵	٪۲	محدود دانستن فعالیت رشته به بیهوشی بیمار
٪۵۸	٪۹۰	آگاهی از رشته‌های فوق تخصصی
٪۵۳/۷	٪۹۷	گذراندن دوره ی CPR
٪۴۰	٪۸۷/۷	گذراندن دوره CPR زیر نظر آنستزیولوژیست

بحث

تفاوت بینش دانشجویان نسبت به این رشته در دانشگاه‌هایی که دوره آموزشی آنستزیولوژی دارند از لحاظ نقش آنستزیولوژیست در روند درمان بیماران، طول مدت دوره تخصص و افزایش توانایی دانشجویان، نسبت به دانشگاه‌های بدون دوره، حاکی از نقش مهم آموزش در بالا بردن سطح آگاهی دانشجویان و جامعه بزرگ پزشکی نسبت به این رشته است (۱ و ۳). ۱۳/۳٪ دانشجویان دانشگاه‌های بدون دوره، علاقمند به آنستزیولوژی بودند و در مقابل، ۶۱٪ دانشجویان با دوره آموزشی، تمایل به ادامه تحصیل در این رشته تخصصی داشتند که این یافته‌ها با نتایج مطالعه ادودو^۲ همخوانی دارد که بر مبنای آن پس از آگاهی دادن، میزان علاقمندی به انتخاب رشته آنستزیولوژی، بیشتر شده است (۲). آموزش و آگاهی‌رسانی درباره ماهیت و توانمندی‌های رشته‌های تخصصی سبب افزایش علاقمندی به این رشته‌ها می‌گردد (۴).

آنستزیولوژی یک رشته تحصیلات تکمیلی^۳ است و می‌تواند نقش مهمی در مقطع آموزش بالینی دانشجویان پزشکی در زمینه‌های احیاء قلبی ریوی، استفاده از دستگاه الکتروشوک، اداره راه هوایی و اداره بیماران ترومایی و بدحال ایفا نماید. بر پایه مطالعه پرایس^۴، گروه آنستزیولوژی می‌تواند در آموزش دانشجویان در زمینه بیماران بحرانی، احیاء قلبی ریوی، اتاق عمل، مراقبت‌های ویژه و کلینیک درد حضور فعال داشته باشد (۳).

در مطالعه دیگر ادودو که در سال ۲۰۱۰ به چاپ رسید، محققان میزان بینش دانشجویان نسبت به رشته آنستزیولوژی و رغبت به انتخاب رشته را سنجیدند. از کل دانشجویانی که مورد پرسش واقع شده بودند، ۲۴٪ (۲۰۶ نفر) پرسشنامه را پر کرده و برگرداندند. در این میان، تنها ۲۸٪ دانشجویان تمایل به گزینش رشته آنستزیولوژی داشتند. دلایل اصلی انتخاب رشته، طیف کارهای عملی رشته، گستردگی دانش نظری (تئوری) مورد نیاز و ماهیت مراقبتی

³ . Post Graduate

⁴ . Prys

² . Adudu

رشته برای بیماران بوده است. در آن سوی طیف، علت‌های اصلی عدم انتخاب رشته ناآگاهی نسبت به رشته و عدم تماس با رشته مذکور بوده است. دانشجویانی که در سال‌های بالاتر تماس بیشتری با رشته داشته‌اند، تمایل بیشتری برای ادامه تحصیل در رشته آنستزیولوژی نشان داده‌اند (۵). این یافته مؤید یافته‌های ما در نقش آموزش و تماس و وجود دوره‌های چرخشی برای دانشجویان است. درباره افزایش یا کاهش علاقمندی به رشته آنستزیولوژی در کشور ما مطالعات کافی انجام نگرفته است که می‌تواند چشم‌انداز مطالعات آینده باشد. پیشنهاد ما، در نظر گرفتن دوره چرخشی آنستزیولوژی برای همه دانشجویان دوره بالینی است

تا افزون بر بالا بردن سطح آگاهی آنها جهت انتخاب بهتر رشته تخصصی، توانایی علمی و عملی آنان نیز ارتقاء یابد.

REFERENCES

1. Onrubia X, de Andrés J, Valía JC, Bolinches R. **Analysis of knowledge about the anesthesiology specialty among a population of medical students.** Rev EspAnesthesiolReanim. 1995 Oct;42(8):324-9.
2. Adudu OP. **What impressions do medical students of the University of Benin have about anaesthesia and anaesthesiologists?** Niger Postgrad Med J. 2005 Dec;12(4):250-4.
3. Prys-Roberts C. **Role of anaesthesiologists in undergraduate medical education.** Curr Opin Anaesthesiol. 2000 Dec; 13 (6):653-7.
4. Yamakage MI, Yamamoto H, Iwasaki S, Toriyabe M, Uzuki M, Namiki A. **Evaluation by undergraduate medical students of clinical clerkships in the Department of Anesthesiology,** Masui. 2004 Apr;53(4):429-37
5. Adudu OP, Le NH, Devito I, Campbell FA, Levine MF. **Medical student impressions of anesthesiology and anesthesiologists.** Can J Anaesth. 2010 Aug;57(8):792-3. doi: 10.1007/s12630-010-9334-0. Epub 2010 Jun 4.